

BİR DİJİTAL OYUN OLARAK FORNITE'TA DİL YANLIŞLARI

Özet

Bilgisayarın icadı ve yaygınlaşmasıyla masa oyunları popülerliğini kaybetmeye başlamış ve yerini dijital oyunlara bırakmıştır. Dijital oyunlar içinde talimatlar, diyaloglar, hikayeler ve şiirler barındırabilir. Dijital oyun şirketlerinin çoğu Amerika Birleşik Devletleri menşeli olması sebebiyle oyunlar genellikle İngilizce asıl sürümleriyle tasarlanıp rağbete bağlı olarak farklı dillere çevirilir. Türkiye’de dijital oyunlara rağbet olmasına rağmen oyunlara ya Türkçe sürüm eklenmemekte ya da özensiz çeviri bir sürüm eklenmektedir. Bu çalışmada 2018 yılının sonunda Dünyada En Çok Oynanan Oyunlar Listesi’nde birinci sırada olan ve Türkiye’de de çok oynanan Fornite adlı oyunun Türkçe sürümü İngilizce sürümü ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. İnceleme sonucu tespit edilen yanlışlar 5 başlık altında ele alınmış ve çözüm önerileri sunulmuştur. Bu başlıklar şunlardır; Bazı İfadelerin Çevrilmemesi, İngilizcenin Dil Yapısıyla Türkçeye Aktarım, Kullanımda Tutarsızlık, Anlaşılmaz Kullanım, İnsanlara Verilebilecek Sıfatların Yer Adlarında Kullanılması. Birinci başlıkta hiç çevirisi yapılmamış olan kelime ve kelime grupları belirtilmiş ve çeviri önerileri sunulmuştur. İkinci başlıkta Türkçenin dil yapısına uygun olmayacak şekilde yapılmış çeviriler tespit edilmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur. Üçüncü başlıkta, anlam, görev ve yazım olarak aynı olan bir ifadenin birden fazla yerde farklı şekilde kullanılması tespit edilmiş ve bir teklik önerisi sunulmuştur. Dördüncü bölümde gereksiz kelime kullanımları tespit edilmiş ve bunların sadeleştirilmesi önerisi sunulmuştur. Beşinci başlıkta ise anlam olarak hatalı ifadeler tespit edilmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Oyun, Dil Yanlışları, Çeviri Hataları*

Abstract

With the invention and expansion of the computer, table games started to lose their popularity and replaced them with digital games. Digital games can contain instructions, dialogues, stories and poems. Most of the digital gaming companies originate in the United States, games are usually designed with original versions in English and are translated into different languages. Although the game is not added to the demand for digital games in Turkey or the Turkish version or a version of it is sloppy translation added. In this study, at the end of 2018. Most Played Games List ranks first in the world and the Turkish version of the game has also played a very Fornit in Turkey were examined in comparison with the English version. The errors identified as a result of the review are discussed under 5 headings and solutions are presented. These titles are; Non-translation of some expressions, the transfer of English to Turkish with the language structure, inconsistency in use, unintelligible usage, use of adjectives that can be given to people in place names. In the first chapter, words and phrases that have not been translated, and translation suggestions are presented. In the second chapter, translations made in a way that is not appropriate to the language structure of Turkish are determined and solution suggestions are presented. In the third chapter, the use of an expression that is the same as meaning, task and writing in more than one place is determined and a singularity proposal is presented. In the fourth chapter, unnecessary word usage has been determined and a simplification of them has been proposed. In the fifth chapter, faulty expressions were determined as meaning and solution suggestions were presented.

Keywords: *Digital Game, Language Mistakes, Translation Mistakes*

Giriş

Dijital oyun ifadesi günümüzde birbirleri yerine kullanılabilen ‘video oyunu, bilgisayar oyunu ve mobil oyun’ terimlerini ifade etmek için kullanılmaktadır. Playstation, Xbox, Gameboy, Mac, Commodore64, Android, Raspberry Pi, Apple TV, Windows İşletim Sistemi olan bilgisayarlar ve sayamadığımız türevlerinin hepsi temelinde işlemci, geçici bellek ve hafıza birimi barından değişik ad, biçim ve kullanım alanı için tasarlanmış bilgisayar türleri olduğu için bu platformlarda oynanan oyunlar için hepsini kapsayıcı şekilde dijital oyun terimi kullanılmaktadır. Bir oyun eşzamanlı veya

artzamanlı olarak piyasaya birden fazla platformda sürülebilir. Birden fazla platformda yayınlanan oyunlar için kullanılan cross platform ifadesi yerine çoklu platform ifadesi kullanılacaktır. Türkçe sürümü incelenecek olan Fortnite adlı oyun da PC, Mac, Playstation, Xbox, Android ve IOS platformlarından oynanabilmesi sebebiyle erişim türü olarak çoklu platform oyunudur. Fortnite, FPS, TPS, MOBA, MMORPG ve benzeri oyun mekaniği türleri arasında TPS şeklinde kısaltılan Üçüncül Kişili Atış oyunudur. Üçüncül Kişili Atış oyunları, dışarıdan görülen insan veya insan benzeri bir karakterin kumanda edildiği ve çeşitli silahlar ile rakiplerin vurulduğu bir mantığa dayanır.(bkz. 1. görsel) FPS türünden tek farkı, oyunun karakterin gözünden değil de karakterin dışından görülmesidir. Bu incelemede, kooperatif olarak oynanabilen Dünyayı Kurtar modu ve çevrimiçi çok oyunculu oynanabilen Battle Royale modu şeklinde iki oyun modu olan Fortnite'ın Battle Royale modunun Türkçe sürümü incelenecektir. Bir oyun modu olarak Battle Royale, 100 oyuncunun bir adaya (bkz. 2. görsel) havadan silahsız olarak bırakılmasıyla başlar. Kendi istekleri doğrultusunda adanın herhangi bir yerine paraşüt, planör veya benzeri bir araçla konan oyuncular adada bulunan çeşitli silah, mühimmat ve zırhları toplamaya başlarlar. Zaman geçtikçe adanın çevresinden iç kısmına doğru, içerisinden kalındığı zaman karakterin öldüğü fırtına, zehirli gaz veya benzer bir felaket ilerlemeye başlar. Böylece oyuncuların adadaki alanları daralır, birbirlerine yaklaşırlar ve çatışma şiddetlenir. Battle Royale modunun amacı adada hayatta kalan son kişi veya ekip olmaktır. Fornite'ın incelenme sebebi 2018 yılı sonunda dünyada en çok oynanan oyun (ranker.com, 2018) olmasına rağmen Türkçe sürümündeki eksikliklerdir. Her biri 12 hafta süren sezonlardan oluşan oyunda, her sezon sonunda yenilikler getirilmektedir. Bu yenilikler, oyuncuların parayla satın alabileceği ancak oyundaki ilerlemeye etkisi olmayan karakter kıyafetleri ve ifadeleri olduğu gibi yeni silahlar ve haritadaki yerlerin biçim değiştirmesi şeklinde olabilir. Bu çalışma yapıldığı esnada 7. sezonunda olan oyun, 2. sezonundan itibaren Türkçe ve İngilizce sürümlerinden karşılaştırmalı olarak oynanılarak dil yanlışları tespit edilmiştir. Çalışmadaki tespitler, oyunun 7. sezon güncellemesini içerir. Bir sonraki bölümde bu tespitler ve öneriler sunulacaktır.

1. Tespitler ve Öneriler

1.1. Bazı İfadelerin Çevrilmemesi

Oyunun giriş ekranında yer alan Dünyayı Kurtar modu Türkçeye çevrilmişken oyuna ününü kazandıran ve bu incelemeye konu olan Battle Royale modu oyunun İngilizce sürümünde olduğu gibi aktarılmış. İki den fazla savaşçının katıldığı muharebe ve şiddetli mücadele anlamlarına gelen (merriam-webster, 2019) Battle Royale ifadesi yerine oyunun içeriğine de uygun olarak Büyük Kapişma veya Dev Kapişma ifadelerinden biri kullanılabilir.

Oyunun ayarlar bölümünde hesap sekmesinde bulunan ve kullanıcının Epic Games adlı oyun şirketindeki kullanıcı kimlik numarası Epic Hesap ID olarak ifade edilmiş. Bunun yerine Epic Hesap No veya Epic Hesap Numarası ifadeleri kullanılabilir.

Klavye tuşlarına görevler atandığı ayarlar bölümünde çömelme görevi bulunan tuşun yanında sadece Crouch ifadesi yer almaktadır. Bunun yerine Çök veya Çömel ifadelerinden biri kullanılabilir.

Yine klavye tuşlarının ayarlandığı bölümde karakterin ağaçları ve kayaları kırıp onlardan hammadde elde etmesini sağlayan kazmaya geçiş için kullanılan tuşun yanında Toggle Harvesting Tool yazmaktadır. Bunun yerine Kazmaya Geç ifadesi kullanılabilir.

Aynı bölümde geçen diğer bir çevrilmemiş ifade olan Squad Comms yerine Ekip İletişimi ifadesi kullanılabilir.

Klavye tuş atama bölümünde yer alan son çevrilmemiş ifade olan Push To Talk yerine yaygınlaşmış Türkçe kullanımı olan Bas Konuş kullanılabilir.

Görüntü ayarları bölümünde yer alan Post Processing yerine Rötuş kullanılabilir.

Görüntü ayarları bölümünde yer alan diğer çevrilmemiş ifade ise 3D'dir. Üç boyutlu (merriam-webster, 2019) anlamına gelen 3D yerine yaygınlaşmış Türkçe Kullanımı olan 3B kullanılabilir.

Görüntü ayarları bölümünde yer alan ve birden fazla yerde geçen FPS ifadesi, kullanılan cihazın saniyede kaç kare hızla görüntü aktardığını belirten (merriam-webster, 2019) bir kısaltmadır. Frames

Per Second ifadesinin kısaltması yerine Türkçesi olan Saniyedeki Kare Sayısı ifadesinin kısaltması SKS kullanılabilir.

1.2. Türkçenin Dil Yapısına Uygun Olmayan Çeviriler

Asıl sayı sıfatlarının *bir* dışında hepsi mana bakımından çokluk ifade ettikleri için bunlarla yapılan sıfat tamlamalarında isim unsuru esas itibarıyla çokluk şekline sokulmaz. (Ergin, 2012) İngilizcede ise isim unsuru da çokluk şekline sokulduğunda birebir çeviri yapıldığında Türkçenin dil yapısına uygun olmayan bir sonuçla karşılaşmaktadır. Oyunun görevler bölümünde yer alan ve birden fazla kere yapılması istenen görev başlıklarında bu hata sıkça karşımıza çıkmaktadır. Örnek olarak Tabanca İle Avlamalar olarak verilen görev adı Tabanca Avlama şeklinde olmalıdır. Çünkü görev başlığının altında işlem sayısını belirtilmiştir. Görev kutucuğunda bulunması ve altında işlem sayısı belirtilmesi sebebiyle oyunun Türkçe sürümünü oynayan bir oyuncunun *Tabanca İle 2 Defa Avlama Görevi* şeklinde anlaması gerekmektedir. Mevcut sürümde anlaşılan ise *Tabanca İle 2 Defa Avlamalar Görevi* şeklindedir. Aynı hatanın yer aldığı diğer ifadeler ise şunlardır; *başkalarından hediyeler al, Keskin Nişancı Tüfeği İle Avlamalar, Çılgın Dans Bombası veya Hediyeler Kullan*.

1.3. Kullanımda Tutarsızlık

Klavye veya kumanda tuşlarına komutların atandığı ayarlar bölümünde bazı tuşlara atanan komutların isim bazılarının ise fiil şeklinde yazıldığı görülmektedir. Çeviri açısından bir tutarsızlık olan bu durum yerine sadece fiil halleri yazılmalıdır. Çünkü ayarlar bölümü içerdiği tablo itibarıyla şöyle okunmaktadır, *G (tuşuna basınca) Yapıyı Düzenle*. Mevcut kullanımda komutların çoğu fiil şeklinde yazılmasına rağmen *Yapıyı Düzenle* ifadesi yerine *Yapı Düzenleme* yazmaktadır. Bu sebeple içinde bulunduğu tablo okunurken ortaya şöyle bir yanlışlık çıkmaktadır *G (tuşuna basınca) Yapı Düzenleme*. (Bkz. 3. Görsel) Ses ayarları bölümünde *Bas Konuş* olarak Türkçeye çevrilmiş olan özellik tuş girişi bölümünde *Push To Talk* olarak çevrilmeden bırakılmıştır.

Aynı hata *Emoji* ve *İfade* olarak tekrar yapılmıştır. Oyunun içinde aynı anlama gelecek şekilde iki ifade birden kullanılmıştır. Bunun yerine Türkçe karşılığı olan *İfade* kelimesi kullanılmalıdır.

Fare Ayarları bölümünde *Fare Y Ekseni Hassasiyeti* ifadesi kullanılırken hemen alt satırında *Oyun Kumandası X Hassaslığı* ifadesi kullanılarak bir ikilik oluşturulmuştur. Bu ikili kullanım yerine birinin tercih edilip ilgili yerlerde kullanması gerekmektedir.

Aynı sorun *inşacı* ve *inşaatçı* kelimeleri için de geçerlidir. *İnşaatçı* kelimesi oyunun arayüzünde kullanımdayken aynı görevle hatalı olarak yeni bir kelime türetilmiş ve *inşacı* olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Oyun ayarlarında özelliklerin açılıp kapatıldığı bölümde ise özelliklerin fiil ve isim halleri tutarsız bir şekilde kullanılmıştır. İlgili ayar bölümü özellik açıp kapattığı için özelliklerin isimlerinin yazılması Türkçe için uygun olmalıdır. Aksi halde ayar içerdiği tablo itibarıyla *Silahları Otomatik Topla (özelligi) Kapalı* örneğinde olduğu gibi okunacaktır. Bu örneğin Türkçeye uygun hali *Silahları Otomatik Toplama (özelligi) Kapalı* şeklindedir.

1.4. Gereksiz Kelime Kullanımı

Gereksiz kelime kullanmak ifadede fazlalık olarak bilinir. Fazlalıklar, ifadede yeri ve gereği olmadığı halde kullanılan kelimeler ve eklerdir. Dilde iletilmek istenen anlamdan başkası fazlalıktır ve gereksizdir. Fazlalık olduğu düşünülen kelimelerin veya eklerin cümleden çıkarılması anlamı bozamaz ve daraltmaz; çünkü cümlede gereksiz kelime ya eş anlamlı (müteradif) kelimeler şeklinde görülür ya da anlamın zaten karşılandığı kelimelerle birlikte bulunur. (Yılmaz, 2016)

Tek kelime ile ifade edilebilecek yerlerde yardımcı fiil kullanılarak iki kelimeyle ifade edildiği iki yer tespit edilmiştir. Bunlardan biri, oyuncunun takım arkadaşlarının görmesi için haritayı işaretleme özelliğidir. *İşaret Koy* şeklinde ifade edilmiş olan özellikle tek kelime olan *İşaretle* şeklinde ifade edilmelidir. Diğer tespit ise oyuncuların başlangıçta adaya paraşüt veya planörle atladıklarılarında karşılırlarına çıkan *Dalış Yap* ifadesidir. Kullanılması gereken ise *Dal* veya *Süzül* ifadelerinden biridir.

1.5. Anlam Hataları

Ayarlar bölümünde klavye veya kumanda tuşlarına komutların atandığı bölüme *Giriş* adı verilmiş bunun yerine anlam bakımından uygunluk için *Tuş Girişi* ifadesi tercih edilmelidir.

Canlılara has olan birtakım özellikler cansız nesne ve yer adlarında kullanıldığı görülmekte. İnşa edilen yapıların direnç veya dayanıklılık değeri *Can* kelimesiyle karşılanmıştır. Bunun yerine *Direnç* veya *Dayanıklılık* kelimelerinden biri kullanılabilir.

Oyun içindeki yer adlarında da aynı yanlışla karşılaşılmaktadır. İngilizce sürümünde *Dusty Depot* olarak geçen bölge *Derbeder Depo* diye çevrilmiştir. *Derbeder* olarak çevrilen *Dusty* kelimesi için *Sıkıcı* kelimesi ise karşılanabilir veya Türkçeye uygun bir adlandırma ile İngilizcesinden bağımsız bir ad konabilir.

İngilizce sürümde *Lucky Landing* olarak geçen ve oyuna eklendiği sezon boyunca oraya inildiğinde zengin mühimmat ve silah ile karşılaşılan bölge Türkçe sürümde *Ballı Bölge* olarak adlandırılmıştır.

Aynı şekilde canlılara ve özellikle insanlara ait olan kibir, mutluluk, ağlamak gibi özellikler yer adlarında kullanıldığı görülmektedir. *Ağlayan Ağaçlık* olarak çevrilen *Wailing Woods* için oyun karakterlerinin öldüğü ve çatışmanın hararetli olduğu anlamlarını vurgulaması açısından *İnilti Ormanı* adı kullanılabilir. *Mutlu Mahalle* olarak çevrilen *Pleasant Park* ise sakin ve düzenli yapısı sebebiyle *Meskun Mahal* olarak veya İngilizcesine yaklaşma düşüncesiyle *Hoş Konutlar* olarak adlandırılabilir. *Kibirli Kıyılar* olarak adlandırılan içerisinde lüks konutların bulunduğu *Snobby Shores* ise *Züppele Sahili* olarak adlandırılabilir.

Sonuç

2018 sonunda dünyada en çok oynanan oyun olan ve ülkemizde de rağbet gören dijital oyun Fortnite'ın Türkçe sürümü İngilizce sürümü ile karşılaştırılarak tespit edilen dil yanlışları 5 başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar Bazı İfadelerin Çevrilmemesi, Türkçenin Dil Yapısına Uygun Olmayan Çeviriler, Kullanımda Tutarsızlık, Gereksiz Kelime Kullanımı ve Anlam Hatalarıdır. Sözü geçen başlıklarda dil yanlışları ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Günümüzde insanların ilgisi kitaplardan, dergilerden, radyolardan ve medyadan dijital oyunlara doğru kaymaya başlamıştır. Bu saydığımız unsurlardaki dil malzemesi sürekli incelenegelmiş ancak büyük bir dil malzemesi barındırmasına rağmen dijital oyunlardaki dil hakkında bir çalışma tarafımızca tespit edilememiştir. Dijital oyunların tamamına yakını öncelikle İngilizce olarak piyasaya sürüldüğü ve sonrasında çevirildiği için çevirmenlere büyük iş düşmektedir. Çeviri esnasında hedef dili ve kaynak dili iyi seviyede bilmenin yanı sıra oyunun dünyasına ve bunun gerçek hayattaki karşılığına hakim olunması gerekir. Örneğin kılıçların kullanıldığı bir oyunda kullanılması gereken dil dünyada kılıçlarla savaşıldığı döneme ait olmalıdır. Böylece kılıçların kendilerine has isimlerini kullanmak yerine 'uzun kılıç, kısa kılıç, kalın kılıç' gibi garabet adlandırmalardan kaçınılması olur. Ayrıca kelime seçimlerinde estetik ve tarihi uyuma dikkat edilmelidir. Örneğin League of Legends oyunundaki 'infinity sword' isimli eşya oyunun Türkçe sürümünde 'ebedi kılıç' olarak geçmektedir. Eğer çeviri 'sonsuzluk kılıcı' veya 'sonsuz kılıç' diye çevrilseydi tarihi uyum göz ardı edilmiş olurdu. Türkçe sürümü hazırlayanlar bu kolaycılığa kaçıp makine çevirisi gibi bir adlandırma yerine kılıçların kullanıldığı zamanlarda geçen ebedi kelimesini kullanmışlardır. Witcher adlı oyun da tıpkı League of Legends gibi özenli bir Türkçe sürüme sahiptir. Türkçede kendisini karşılayacak bir kelime olmayıp eril cadı anlamına gelen 'witcher' kelimesi için yeni bir kelime türetme yoluna gidilmiştir. Bunu yaparken biraz önce değindiğimiz tarihi ve estetik hassasiyet göz önünde bulundurulmuş ve 'efsun' kelimesine Osmanlı Türkçesinde çokça kullanılan 'yapan, eden' anlamındaki '+gâr' eki getirilerek getirilerek 'efsunger' kelimesi türetilmiştir.

Bu çalışmada Türkçeye dair bir dil hassasiyeti oluşturmak için Fortnite örneği üzerinden dijital oyunlardaki dil yanlışlarına dikkat çekilmeye çalışılıp bunlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Görseller

1.Görsel

2. Görsel

3. Görsel

Yapı Yerleştir	Sol Fare	Tanımlı Değil	×
Tamir Et/Geliştir	H	Tanımlı Değil	×
Yapıyı Döndür	R	Tanımlı Değil	×
Yapı Malzemesini Değiştir	Sağ Fare	Tanımlı Değil	×
Yapı Düzenlemesi Seç	Sol Fare	Tanımlı Değil	×
Yapı Düzenlemesini Sıfırla	Sağ Fare	Tanımlı Değil	×
Yapı Düzenleme	G	Tanımlı Değil	×
Toggle Harvesting Tool	L	Tanımlı Değil	×

Kaynakça

- Ergin, M. (2012). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- merriam-webster. (2019). www.merriam-webster.com: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/battle%20royale> adresinden alındı
- merriam-webster. (2019). www.merriam-webster.com: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/3-D> adresinden alındı
- merriam-webster. (2019). www.merriam-webster.com: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/fps> adresinden alındı
- ranker.com. (2018). *Ranker*. www.ranker.com: <https://www.ranker.com/list/most-popular-video-games-today/ranker-games> adresinden alındı
- Yılmaz, Y. (2016). *Türkçede Dil Yanlışları*. Ankara: Sage Yayıncılık.